

SOSYAL-DUYGUSAL GELİŞİM

Editörler
Neslihan GÜNEY KARAMAN
Nevra ATIŞ AKYOL

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Yayınevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-375-638-3

Kitap Adı

Sosyal-Duygusal Gelişim

Editörler

Neslihan GÜNEY KARAMAN

ORCID iD: 0000-0003-1318-303X

Nevra ATIŞ AKYOL

ORCID iD: 0000-0003-4697-847X

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

PSY039000

DOI

10.37609/akya.3811

Kütüphane Kimlik Kartı

Sosyal-Duygusal Gelişim / ed. Neslihan Güney Karaman, Nevra Atış Akyol.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.

356 s. : şekil, tablo. ; 160x235 mm.

Kaynakça ve Dizin var.

ISBN 9786253756383

GENEL DAĞITIM

Akademisyen YAYINEVİ A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Sosyal-duygusal gelişim, yalnızca bireyin kendi iç dünyasını anlaması ve düzenlemesi değil; aynı zamanda toplumsal yaşama katılımın, öğrenmenin ve iyi oluşun temelidir. Elinizdeki kitap, bu temel alanı kuramsal sağlamlıkla, gelişimsel süreklilik içinde ve uygulamaya dönük bir bakışla ele alarak, araştırmacıdan uygulayıcıya uzanan geniş bir okur kitlesine güvenilir bir referans sunuyor.

Kitabın kurgusu, alanın “büyük resmi” görmeyi kolaylaştırıyor: İlk bölüm sosyal-duygusal gelişimin kavramsal çerçevesini ve başlıca kuramlarını sistematik biçimde tanıtarak ortak bir dil oluşturuyor. İkinci bölüm bu çerçeveyi nörobilimle buluşturuyor; sosyal ve duygusal süreçlerin beyinle ilişkisini, öğrenme ve uyum açısından ele alıyor. Üçüncü bölüm ise aile, akran, okul ve kültürel bağlam gibi belirleyicileri bir araya getirerek risk ve koruyucu etmenleri bütüncül bir model içinde tartışıyor. Dördüncü ve beşinci bölümler erken çocukluk ve çocukluk dönemlerinde sosyal-duygusal gelişimin tipik örüntülerini, eğitim ve bakım pratiklerine dönük somut önerilerle işliyor. Altıncı ve yedinci bölümler ergenlikten beliren yetişkinliğe uzanan geçişlerde kimlik, duyguların düzenleme, akran ilişkileri ve özerklik gibi eksenleri, bilimsel bulgular ve bağlamsal duyarlılıkla inceliyor. Sekizinci bölüm yaygın kullanılan yöntem ve teknikleri (ör. sınıf içi uygulamalar, iletişim ve problem çözme becerileri, grup çalışmaları) uygulayıcının doğrudan kullanabileceği adımlarla sunarken, dokuzuncu bölüm müdahale programlarına ilişkin kanıt temelli geniş bir çerçeve çiziyor. Onuncu bölüm yaşam becerileri ile sosyal-duygusal öğrenmeyi bir arada ele alarak- bu şekilde daha bütüncül olmaktadır- buluşturup eğitim politikası ve müfredatla kesişimlerini açığa çıkarırken; on birinci bölüm izleme-değerlendirme araçları ve ölçme yaklaşımlarına rehberlik ediyor. Bu bütün, okura hem kuramsal derinlik hem de sınıf, danışma odası ve topluluk düzeyinde uygulanabilirlik sağlıyor.

Kitapta alanın farklı alt disiplinlerinden gelen yazarlar, güncel kanıtları yerel gereksinimlerle diyaloga sokuyor. Bu yaklaşım, hem eğitim sistemi içinde öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve koruyucu ruh sağlığı için psikolojik danışmanların, psikologların ve karşılaştığı gerçek sorunları soyut kuramların ötesinde, ölçülebilir hedeflere ve izlenebilir süreçlere dönüştürmektedir. Okuyucu, bir sayfada gelişimsel ilkeleri, diğer sayfada aynı ilkelerin uygulamadaki karşılığını—örneğin bir sınıf rutinine, bir ebeveyn oturumuna ya da bir okul politikası önerisine—dönüşmüş halde buluyor.

Kitabın değerlerinden biri de yaşam boyu perspektifini tutarlı biçimde sürdürmesi: 0-6'dan 12-18'e ve beliren yetişkinliğe uzanan çizgide, aynı kavramların farklı yaşlar-

da nasıl farklılaştığını izlemek hem araştırma tasarımlarına hem de önleme-müdahale planlamasına güçlü bir zemin sunuyor. Bu perspektif, evrensel-seçici-belirtili düzeylerde kademeli destek modelleri kurmayı ve kanıt temelli programları bağlama uyarlamayı kolaylaştırmaktadır.

Elinizdeki bu kitap, sosyal-duygusal öğrenmenin “ek bir modül” değil, eğitimin özüne yerleşmiş bir kapasite olduğunu hatırlatıyor. Eğitimde eşitlik ve kapsayıcılık hedeflerimize giden yolda, öğrencilerin duygularını tanıma ve düzenleme, prososyal davranışları güçlendirme, çatışmaları yapıcı biçimde çözme ve aidiyet hislerini artırma gibi alanlarda uygulanabilir, ölçülebilir ve sürdürülebilir bir yol haritası sunmaktadır. Bu yönüyle kitap; lisans ve lisansüstü öğrencileri, öğretmenler, psikolojik danışmanlar, yöneticiler ve politika yapıcılar için hem derslikte hem de sahada başvurulacak bir temel kaynak niteliğindedir.

Bu kitabın, okurların sınıflarında, danışma süreçlerinde ve topluluk çalışmalarında daha güvenli, daha kapsayıcı ve daha umut verici öğrenme ortamları kurmalarına ilham vermesini dileriz.

Gelişimsel bilim ile uygulamanın buluştuğu bu yayın, ortak bir amaç etrafında bizi yeniden bir araya getiriyor: *Her çocuğun ve gencin potansiyelini, bilimsel bilgi ve insani duyarlılıkla desteklemek.*

Prof. Dr. Neslihan GÜNEY KARAMAN

Doç. Dr. Nevra ATIŞ AKYOL

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	Sosyal Duygusal Gelişimin Temel Kavram ve Kuramları.....1 <i>Ayça ÜLKER</i>
BÖLÜM 2	Sosyal Duygusal Gelişim ve Beyin63 <i>Cemre TATLI</i>
BÖLÜM 3	Sosyal Duygusal Gelişimi Etkileyen Faktörler81 <i>Furkan KAŞIKCI</i>
BÖLÜM 4	Erken Çocukluk Döneminde Sosyal Duygusal Gelişim (0-6 Yaş).....111 <i>Nevra ATIŞ AKYOL</i> <i>Ecem ÇİÇEK HABEŞ</i>
BÖLÜM 5	Çocukluk Döneminde (6-12 yaş) Sosyal Duygusal Gelişim141 <i>Selen DEMİRTAŞ ZORBAZ</i> <i>Kübra BERBER</i>
BÖLÜM 6	Ergenlik Döneminde Sosyal Duygusal Gelişim (12-18)165 <i>Gülendam AKGÜL</i> <i>F. Cemre YAVUZ-ŞALA</i>
BÖLÜM 7	Beliren Yetişkinlik Döneminde Sosyal Duygusal Gelişim.....201 <i>Cansu Hazal GÜÇLÜ</i> <i>Figen ÇOK</i>
BÖLÜM 8	Sosyal ve Duygusal Gelişimin Desteklenmesi İçin Yaygın Olarak Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....241 <i>Neslihan GÜNEY KARAMAN</i> <i>Hüsna ALBAYRAK YALÇIN</i>
BÖLÜM 9	Sosyal ve Duygusal Gelişimle İlgili Müdahale Programları269 <i>Evrin ÇETİNKAYA YILDIZ</i> <i>Gizem YETİZ</i> <i>Derya ALKAN</i>

BÖLÜM 10	Yaşam Becerileri ve Sosyal Duygusal Öğrenme299
	<i>Neslihan GÜNEY KARAMAN</i>
	<i>Sema Nur TOKER</i>
BÖLÜM 11	Sosyal ve Duygusal Gelişimin
	Değerlendirilmesi ve İzlenmesi.....327
	<i>Nesime CAN ANGIN</i>
	<i>Seher YALÇIN</i>

YAZARLAR

Doç. Dr. Gülendaml AKGÜL
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi Eğitim Psikolojisi AD.

Doç. Dr. Nevra ATİŞ AKYOL
Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD.

Derya ALKAN
Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Nesime CAN ANGİN
Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık AD.

Arş. Gör. Kübra BERBER
Ankara Üniversitesi, Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık AD.

Dr. Öğr. Üyesi Cansu Hazal GÜÇLÜ
Başkent Üniversitesi, Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık AD.

Arş. Gör. Ecem ÇİÇEK HABEŞ
Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık AD.

Prof. Dr. Neslihan GÜNEY KARAMAN
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi, Eğitim Psikolojisi AD.

Dr. Öğr. Üyesi Furkan KAŞIKCI
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi Eğitim Psikolojisi AD.

Doç. Dr. Cemre TATLI
Hasan Kalyoncu Üniversitesi Eğitim
Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık AD.

Arş. Gör. Sema Nur TOKER
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi Eğitim Psikolojisi AD.

Prof. Dr. Seher YALÇIN
Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Fakültesi, Eğitimde Ölçme ve
Değerlendirme AD.

Öğr. Gör. Hüsna ALBAYRAK YALÇIN
Polis Akademisi

Arş. Gör. F. Cemre YAVUZ-ŞALA
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi Eğitim Psikolojisi AD.

Gizem YETİZ
Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık AD.

Doç. Dr. Selen DEMİRTAŞ ZORBAZ
Ankara Üniversitesi, Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık AD.

Prof. Dr. Figen ÇOK
Başkent Üniversitesi, Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık AD.

Dr. Ayça ÜLKER
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi AD.